

NMS Madagaskar Blogg

1/2025

Kjære venner!

Første halvdel av 2025 er nesten over. Med magasinet får du en sommerlesning med mange forskjellige artikler. Tre av artiklene er skrevet av Rolf Ekenes, som bodde som misjonær på Madagaskar i mange år og som kom i vår tilbake i noen uker for å møte mennesker og prosjektledere. Dette resulterte i en bok med 33 historier, som kan kjøpes nå. Tre av artiklene finner du i forkortet form i dette bloggmagasinet. Artiklene er livlige og lettles-te, og gir alle som er interessert i Madagaskar et innblikk i hverdagslivet på Madagaskar og noen av de NMS-støttede prosjektene.

Jeg ønsker alle leserne en riktig fin sommer!

På vegne av Øst Afrika Global,

Sonja

NMS Madagaskar Blogg adressen:

sonjak@nms.no

Postadresse:

Mission Norvegienne
P.B. 880
101 Antananarivo
Madagaskar

Besøksadresse:

Mission Norvegienne
9, Rue Rakotonirina Stanislas
Isoraka
101 Antananarivo
Madagaskar

Kr. 298,-

v:pps

til 817602 eller
scan QR-koden

NMS

Nytt liv for Tsarafototra?

Tekst: Gunn Elén og Arild Øystese Hansen; foto: Arild Øystese Hansen

20.01.2025

Innsjøen midt på skolens område er både næringskilde og oase.

Landbruksskolen Tsarafototra ble lagt ned i 2010. Nå ønsker Den gassisk-lutherske kirken og NMS å gjenåpne skolen.

Mange som har fulgt med i NMS sitt arbeid de siste 30 årene vil kjenne til Tsarafototra, landbruksskolen i Morondava på Vest-Madagaskar som ble bygget opp i perioden 1991-1995 på området til det tidligere ungdomssenteret med samme navn.

Sammen med de to andre landbruksskolene Tombontsoa og Fihaonana, var de tre viktige klimasonene dekket, både innland, østkyst og det tørre innlandsklimaet i vest og i sør.

På det første ordinære elevkullet fra 1994/95 kom de 48 studentene fra nettopp vest- og sørkysten. At så mange søkte seg til skolen allerede det første året ble en bekreftelse på at behovet var stort for en slik institusjon. Undervisningsplaner og pedagogisk opplegg fulgte i all hovedsak linjene fra de to andre landbruksskolene, men det ble lagt mer vekt på tilpasset, enkel teknologi og utfordringer med husdyrbruk og dyrking i tørre områder.

I perioden 1994 til 2010 utviklet skolen seg til en oase i et ellers tørt område, ikke minst takket være oppdemming av en stor dam midt på skolens 3000 dekar store område. Dammen sørget for tilgang til dyrkingsvann og var samtidig veldig rik på fisk, som ble benyttet som mat til studentene.

Men verken Den gassisk-lutherske kirke på Madagaskar (FLM), NMS eller skolen selv hadde forutsett at finansieringen av forskjellige årsaker skulle stoppe opp i 2010. Skolen ble derfor lagt ned og inventar, redskap og utstyr ble solgt for å finansiere avviklingen.

I årene som fulgte har det ikke blitt utført nødvendig vedlikehold på bygningene. Det er store, synlig skader på flere av husene og det er et trist syn som møter besøkende.

Skolen stengte portene i 2010 og bygningene har forfalt. Et trist syn, men vi har tro på at vi skal få skolen til å blomstre igjen!

Men så, i løpet av noen måneder i 2023 og 2024, har både FLM og NMS fattet vedtak om å gjenåpne skolen dersom en greide å skaffe tilstrekkelig midler til rehabilitering av bygg og investering i nye driftsmidler. Behovet for skolen er ikke mindre i dag enn for 30 år siden, snarere tvert imot! Utfordringer med tilpasset dyrkingsteknologi er blitt enda mer aktuelt etter som en merker stadig mer negative virkninger av klimaendringer. Det er nå også uttrykt ønske om at Tsarafototra skal utvikles til senter for klimasmart dyrkingsteknologi, i tillegg til å utvikles til landbruksuniversitet med tilbud om inntil tre års bachelorprogram.

I en Workshop på Tsarafototra og Morondava i desember, med deltagelse fra ledelsen i FLM sentralt, synoden, NMS og andre fagpersoner ble det vedtatt at skolen skal ta opp 60 studenter allerede i september 2025!

Hvordan i all verden skal det gå til?

Internatbyggene mangler vegger, dører og vinduer må fullstendig rehabiliteres. Mye av trærne på området er blitt hogd til brensel for folk i området rundt.

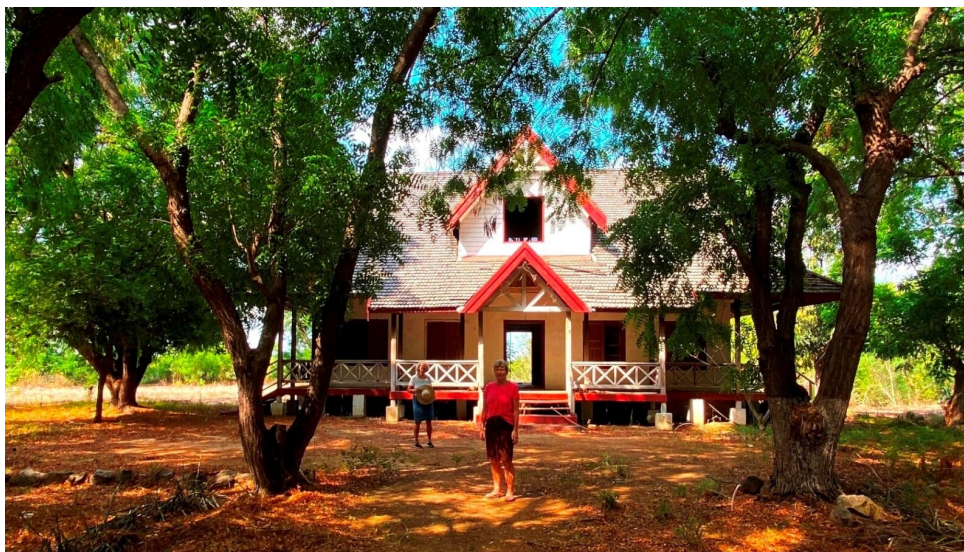
På Tsarafototra, i skyggen av store neem-trær, ble det diskutert og gjort vedtak om framtida for «Nye Tsarafototra».

Husene er ikke beboelige, dører og vinduer er borte, det finnes ikke møbler, vann, elektrisitet, maskiner, kjøretøy eller noe form for undervisningsmaterie! I tillegg har privatpersoner tatt seg til rette og flyttet grensesteiner på flere kanter av eiendommen, slik at en må ta nye runder med eiendomskontoret i Morondava for å dokumentere at det faktisk er FLM som er rettmessige eiere av Tsarafototra! En av disse nybyggerne, en tidligere prest på Tsarafototra, har konvertert til Islam og har bygget en moské på skolens eiendom!

Det kan virke som utfordringene er i største laget kanskje, men på den annen side så er vi på Madagaskar! Kravene til at alt må være på «stell» er ikke de samme som i Norge. Vi må improvisere og finne løsninger som er akseptable for både studenter og ansatte. Vi har tro på at det kan gå, dersom finansieringen er på plass, vel og merke!

Elever og ansatte på Kristelig Gymnasium (KG) i Oslo gjorde en enorm innsats ved å samle inn over 2 millioner kroner i sin årlige aksjon i perioden august-september 2024. Men vi trenger enda mye mer for å sikre oppstart av skolen på en forsvarlig måte.

Vi håper og ber om at NMS skal greie å skaffe nødvendige penger til dette viktige arbeidet!

Vi håper og tror at vår gamle bolig på nytt kan bli hjem for ansatte ved skolen. Eller kanskje skal det bygges om til gjestehus for besøkende? Det er mange tanker og ideer som ble diskutert disse dagene i begynnelsen av desember.

Vellykket besøk i Marolambo

Tekst: Sonja Küspert, sonjak@nms.no; foto: Remafi

29.01.2025

I månedsskiftet oktober/november 2024 kunne Remafi prosjektledelsen endelig besøke helsesenteret i Marolambo som ligger svært vanskelig tilgjengelig på østsiden av den store øya.

Remafi er et underprosjekt i det store helseprogrammet «Helsetjenester for mor og barn». Det administrerer 12 helsesentre spredt over store deler av øya som alle ligger på landsbygda. Her samarbeider de tett med de tradisjonelle fødselshjelpere eller «matronene» som ikke lenger får lov til å jobbe som jordmødre. De har arvet «yrket» sitt fra foreldrene, men har ingen formell utdanning. Men de er fortsatt viktige kontaktpersoner for gravide kvinner.

Besøksteamet sammen med sykepleieren George som leder helsesenteret (t.v.) og helsesjefen (4. t.v.). I midten er Fitiavana. På høyre side av henne sammen med barnet er Hasina og t.h. er Anja.

Remafi som er en forkortelse som betyr omtrent «bevisstgjøring om farlige fødsler», gir opplæring til de tradisjonelle fødselshjelpere ved å sensibilisere dem for faresignaler under svangerskapet. De skal overbevise gravide kvinner om at det er bedre å føde på helsestasjonene enn hjemme og gi informasjon om prevensjon for å forhindre tidlig svangerskap. Motivasjonen er at de får en liten gave for hver kvinne de henviser til helsesenteret og at de blir medlemmer i en spare- og lånegruppe hvor de har felles sparing, inntektsbringende aktiviteter og hvor de kan låne penger.

Turen til Marolambo måtte tas med småfly fordi veiene er for dårlige. Siste besøket var for to år siden. Det var tre Remafi ansatte som kunne reise, blant dem den nye prosjektlederen Fitiavana Santatriniaina Miandrisoa som tiltrådte denne stillingen etter Arlette hadde gått av med pensjon.

I løpet av det en ukes lange oppholdet møtte de ikke bare de ansatte ved helsesenteret og Remafi-medlemmene i Marolambo, men også viktige lokale personer som synodepresidenten, distriktssjefen, den statlige helsesjefen og ordføreren. Et godt samarbeid med disse personene er viktig for at prosjektet kan jobbe enda mer effektivt.

Et av målene av besøket var å snakke med hvert Remafi-medlem og påminne dem om funksjonene og ansvaret de har, identifisere og løse eventuelle utfordringer og konflikter, styrke samarbeidet mellom Remafi og helsestasjonslederen, evaluere de inntektsbringende aktivitetene (IGA) og å evangelisere.

28 av de 30 Remafi-medlemmene deltok i møtene. Ved siden av personlige samtaler fikk de oppfriskning av kunnskapene sine f.eks. hvordan å erkjenne faresignaler under svangerskap. Selv om fødselstall på helsesenteret i 2024 gikk betydelig ned sammenlignet med de to foregående årene, viste det seg at 75 % av kvinnene som fødte ved helsesenteret ble henvist av Remafi-medlemmene. Nedgang i fødselstall gjaldt for øvrig alle helseinstitusjonene i Marolambo, ikke bare det kirkelige helsesenteret.

Remafi-medlemmene kjenner også symptomene på kvinner som har fistel. De oppdaget ni kvinner med fistel som ble henvist til behandling og kan blir frisk igjen.

De inntektsbringende aktivitetene fungerer bra og medlemmene får utbetalt andelen deres to ganger i året. Sparegruppen kjøper inn ris når den er billig og selger den med gevinst til et senere tidspunkt når prisen har steget. I tillegg planlegger de å lage t-skjorter de vil selge.

Det kirkelige helsesenteret har fire ansatte, to sykepleiere, en jordmor og en vaktmann. Ved siden av fødsler og svangerskapskontroll er også svangerskapsprevensjon en viktig del av oppgaveområdet. I 2024 var det mer enn dobbelt så mange kvinner som ba om denne tjenesten enn året før, til sammen 336 kvinner.

Fitiavana frisker opp kunnskapen til Remafi medlemmene ved å peke på faresignalene.

Besøkerteamet observerte en forbedring og fremgang ved helsesenteret sammenlignet med siste besøket i 2022, spesielt når det gjelder renslighet, organisering og ledelse. Marolambo ligger i et isolert område og det er ikke mange som kan komme innom. Derfor satte de ansatte spesielt stor pris på besøket og at arbeidet deres blir sett og verdsatt.

Her er inngangen til helsesenteret som har flere hus med ni forskjellige rom.

MEAL er ikke for å spise

Tekst og foto: Rivosoa Nasoloniaina, rivosoan@nms.no; oversatt av: Sonja Küspert, sonjak@nms.no

03.03.2025

Meal er et verktøy som brukes for å sikre effektiv prosjekthandle og fremdriftssporing, noe som øker åpenhet og ansvarlighet. Forkortelsen MEAL står for *Monitoring* (monitorering/oppfølging), *Evaluation* (evaluering), *Accountability* (ansvarlighet) og *Learning* (læring).

Utfordringer med å implementere MEAL

Systemet er relativt nytt og byr på utfordringer for nye brukere som ikke er vant med det. Hvordan skal MEAL brukes på rett måte? For å hjelpe de prosjektansvarlige har NMS to ansatte i Øst-Afrika-seksjonen med spisskompetanse som tilbyr opplæring i systemet. I Etiopia er det Tigist Addis og på Madagaskar Dr. Rivosoa Nasoloniaina.

Noen prosjektledere har problemer med å tilpasse seg det nye systemet, som krever regelmessig innrapportering av omfattende data og analysing av disse. Andre igjen opplever at det nye systemet gir bedre innsikt i fremdriften av prosjektets aktiviteter, slik at resultatene vises med større tydelighet.

Regionale workshops

For å møte utfordringene og sikre effektiv implementering av MEAL-systemet ble det bestemt at det gjennomføres to opplæringskurs på Madagaskar, en for region nord og en for region sør. Denne tilnærmingen gir mulighet for mer fokusert og skreddersydd støtte.

Her er deltakerne sammen med MEAL rådgiver Rivosoa, nummer to fra høyre.

For nord-regionen ble kurset gjennomført i Mahajanga fra 3. til 5. februar. 7 av de 10 inviterte kunne delta, de andre tre skal møte opp når det blir kurs i Antsirabe senere for sør-regionen. I løpet av disse dagene kunne deltakerne ferdigstille MEAL-rapporten for 2024 og lage en MEAL-plan for 2025. Denne praktiske tilnærmingen hjalp prosjektledere til å forstå viktigheten av regelmessig oppfølging og evaluering, og utstyrte dem med de nødvendige ferdighetene for å implementere MEAL-systemet effektivt.

Første suksesser i viktige prosjekter

De største risikoene ved å la være å bruke MEAL-systemet er potensiell misbruk eller feilbruk av midler – ofte utilsiktet – på grunn av uforutsette behov som kan skyldes fattigdom eller mangel på ressurser. Uten et strukturert monitorings- og evalueringssystem kan midler omdirigeres til andre formål, noe som kan føre til forsinkelser eller i verste fall stans av prosjektet. Med MEAL-systemet på plass, er vi i stand til å overse prosjektgjennomføringen minst én gang i måneden, noe som sikrer at midlene brukes etter hensikten og at prosjektene «holder seg i rute».

Den positive effekten av MEAL-systemet vises allerede i prosjekter med SALT, Det teologiske fakultetet i Fianarantsoa, og TMM, evangeliseringsavdelingen innen den lutherske kirken. Begge har som mål å øke institusjonens økonomiske uavhengighet. De har bygget utleiepaviljonger på tomtene sine. SALT-prosjektet innebærer i tillegg kjøp av en maskin fra Kina for å presse murstein med høy kvalitet. Den regelmessige monitoreringen som kreves av MEAL-systemet har oppmuntret personalet til å jobbe hardt for å nå prosjektmålene, noe som har resultert i jevn fremgang.

Dette viser at NMS sin prosjektstøtte har resultater som går langt ut over å oppnå de umiddelbare prosjektmålene. De styrker hele institusjonens økonomiske bærekraft.

Med denne maskinen blir murstein i høy kvalitet laget.

De små utleiepaviljongene ved SALT ble bygget med de selvlagde murstein.

Ungdommer engasjerer seg

Tekst: Rivosoa Nasoloniaina, rivosoan@nms.no; foto: KTLN SpAnta; oversatt av: Sonja Küspert, sonjak@nms.no

27.05.2025

I april organiserte FLM den 22. årlige generalforsamlingen for kormedlemmer i Antananarivo. 2700 lutherske ungdommer deltok i en rekke aktiviteter rundt åndelig vekst, fellesskap, lederutvikling og samfunnsengasjement.

Programmet inkluderte bibelstudier, gudstjenester, kurs innen ledelse og myndighet, samt fritidsaktiviteter som sportskonkurranser, som bidro til å fremme enhet, glede og fysisk velvære blant deltakerne.

Nå starter spillet snart. Hvem vinner?

Venner til Toby-prosjektet

I tillegg til disse aktivitetene var det også en presentasjon av et nytt initiativ kalt «venner til Toby-prosjektet» som støttes av NMS. Et av hovedmålene er å sensibilisere ungdommene på mennesker som skal reintegreres etter at de har fått behandling ved et omsorgssenter, eller såkalt Toby. Disse menneskene sliter med fordommer rundt psykiske lidelser.

På Madagaskar er det psykiske helsevesenet ekstremt begrenset. For en befolkning på over 31 millioner mennesker finnes det bare to psykiatriske sykehus – ett offentlig og ett privat – sammen med noen få psykiatriske tjenester spredt over hele landet. Denne situasjonen kan lett føre til at personer med psykiske helseproblemer ikke finner hjelp. Eksistensen av de kirkelige omsorgssentrene har imidlertid vært en enorm velsignelse. Med røtter i den gassiske lutherske tradisjonen tilbyr disse Toby-sentrene helhetlig åndelig og fysisk omsorg, og er en viktig støtte for personer som sliter med psykisk helse. Takk være Toby'ene får mange mennesker omsorg og gjenvinner sin plass i samfunnet uten å trenge kostbar sykehusinnleggelse.

Problemer med reintegrering

Til tross for vellykkede behandlinger møter personer som har blitt tatt vare på i en Toby ofte dyptliggende fordommer i samfunnet. Mange mennesker – noen ganger til og med deres egne familier – nøler med å jobbe eller leve sammen med dem, i frykt for tilbakefall, «smitte» eller tvil om deres pålitelighet i alvorlige saker. Denne vedvarende mistilliten hindrer reintegreringen av disse individene betydelig, og holder dem utenfor samfunnet.

«Venner til Toby-prosjektet» tar direkte opp denne utfordringen. Det er i tråd med en av de strategiske prioriteringene til NMS, som er å fremme rettferdighet og menneskelig verdighet. Ved å engasjere ungdommene i dette, ønsker prosjektet å endre holdninger, fremme aksept og tilby reelle muligheter for tidligere Toby-pasienter til å bli igjen del av samfunnet med verdighet og håp.

Familieterapi

For å overvinne denne stigmatiseringen, planlegger prosjektet å introdusere familieterapi etter en modell for instruktører for kristent ungdomsarbeid. Først skal ungdomslederne bli opplært i prinsipper og teknikker for familieterapi. Disse vil deretter spre kunnskapen ved å lære opp andre medlemmer i sine lokale grupper. Familieterapitilnærmingen er spesielt egnet for denne konteksten, ettersom den ikke bare fungerer med enkeltpersoner, men også med deres familier og sosiale miljøer, adresserer relasjonelle sår og bygger tillit som støtter bærekraftig reintegrering.

Denne opplæringen skal lanseres i løpet av inneværende år. Håpet er at det skal ikke bare forbedre livene til de som ble behandlet på Toby, men også styrke de kristne ungdommene som et fellesskap av «Jesu små», å tjene i Jesu ånd og å gjenopprette verdighet for de underprivilegerte.

Håp for et inkluderende samfunn

Samlingen var en rik tid av åndelig næring, lykkelig fellesskap og forpliktelse til en forandring i samfunnet. Inkluderingen av «Venner til Toby-prosjektet» i denne samlingen viste at kristne ungdommer ikke bare er opptatt av indre åndelig vekst, men også aktivt engasjerer seg i viktige sosiale spørsmål – spesielt fremme inkludering, helbredelse og verdighet for alle medlemmer av Kristi legeme.

Vi stoler på at de kristne ungdommene gjennom disse initiativene vil fortsette å være et fyrtårn for håp og transformasjon, både i kirken og i samfunnet for øvrig.

Her er ungdommene samlet til andakt i kirken.

Siste håp

Tekst og foto: Rolf Ekenes; foto av Dr Hery: Egil Helland; innledning: Sonja Küspert, sonjak@nms.no

28.05.2025

Fistelproblemet finnes ikke bare i Etiopia; Også på Madagaskar lider mange kvinner av denne skaden etter en vanskelig fødsel og blir inkontinente. Rolf Ekenes gir et innblikk om dette emnet i sin artikkel, som er gjengitt her i forkortet form. Hele artikkelen og 32 andre spennende historier kan leses i boken hans «Nåla i veggen», som snart vil være tilgjengelig i bokhandlene.

En illeluktende lidelse

Rafanomezantsoa Heriniaina – eller Hery for folk flest - er direktør og sjefskirurg på den lutherske kirkens sykehus Salfa Betela i Morondava. Sykehuset med 50 senger åpnet for snart 20 år siden. Rundt en tredel av pasientene på Betela lider av fistula, eller fistel, en underlivsskade som ofte forårsaker kronisk urin- og avføringslekkasje hos kvinner, som regel etter en fødsel. Det er en besværlig og ikke minst illeluktende lidelse som påfører kvinnen store fysiske plager og betydelige sosiale problemer, stigma og utestengning. Fistel lar seg normalt behandle kirurgisk, som regel med godt resultat.

Dr. Hery - klinikkensjefen.

–Men det er håp! smiler han. –Vi har hatt kvinner til behandling som har levd med fistel i 30–40 år før de kom hit; ofte et miserabelt liv. De har gjerne brukt den lokale medisinmannen som rådgiver og behandler. Til ingen hjelp; heller det motsatte. Så har de fått operasjon her, og reiser hjem igjen, friske – og ubeskrivelig lykkelige!

Operasjon eneste utvei

Vi går en rundtur på noen av avdelingene på sykehuset sammen med Hery. Så vidt innom en operasjonssal hvor de er i full sving med en pasient på bordet. Hery forklarer at en hovedårsak til fistel er at jenter føder altfor unge. –De er ikke ferdig utviklet i underlivet og bekkenet; så skal de føde et barn som egentlig er for stort til å fødes normalt. Her kunne vi hjelpe dem, eller forløse barnet ved keisersnitt. Men vi er langt unna, og keisersnitt er dyrt. Mange av jordmødrene ute på landet velger i stedet å presse barnet ut gjennom en for trang kanal. Dette er jobben deres, og dessuten eneste inntektskilde. Så det går an å forstå dem. Hery ser på oss.

–Men det fører veldig ofte til skader på disse jentene. De får inkontinens, særlig på urinveien, men ofte også på endetarmen. Og det går ikke over av seg selv. Operasjon er eneste utvei.

Trenger sosialt opplæringsprogram

Fistel er ingen dødelig lidelse. Det vil si – for mange er den nesten det likevel, forklarer den blide kirurgen mens han tar oss med rundt på en sal med åtte senger, de fleste med pasienter, og pårørende liggende på gulvet ved siden.

Familien får plass på gulvet

–Veldig mange kvinner med fistel blir skilt fra mannen sin, fortsetter han. –Mannen vil ikke ha en kone han ikke kan ha et normalt samliv med, og som er så illeluktende. Det er hjerteskjærende og dypt tragisk. Hery sukker.

–Dermed blir kvinnen stående alene uten forsørger, og kanskje med ansvar for ett eller flere barn. Eller hun forblir ugift om hun ikke hadde en mann da hun fødte og fikk fistel; ingen vil ha en så lite attraktiv kvinne til kone. Hery ser på oss.

–For mange blir fistel en forferdelig skjebne. Vi vet om slike kvinner som har tatt sitt eget liv. Blir de behandlet hos oss og friske igjen, er likevel ikke alle problemer løst. I landsbyen opplever mange kvinner fortsatt å bli omtalt som ‘hun som lukter’, selv om hun ikke gjør det lenger. Og mannen som skilte seg fra henne, har gjerne funnet seg en annen og kommer ikke tilbake.

Får livet tilbake

Fistula Foundation er et amerikansk globalt program som startet opp på Betela-sykehuset i 2016. De opererer også på kirkens sykehus i Vangaindrano og Fianarantsoa. Programmet sørger for at alle med denne lidelsen som ønsker behandling, får transport til og fra sykehuset for seg og en ledsager, operasjon og øvrig behandling, samt fullt opphold på sykehuset fra ankomst til det er forsvarlig å reise tilbake. Fistulafondet dekker alle utgifter. Så er det inngått en avtale som innebærer at NMS kommer inn gjennom sitt mor–barn-program og dekker de samme utgiftene for alle flergangs-operasjoner av fistulapasienter. Dermed får kvinnene både familieplanlegging og annen oppfølging i tillegg. Hery kan ikke få fullrost Fistula Foundation og NMS.

–De gjør en fantastisk god gjerning med denne støtten. Kvinnene får livet tilbake, de reiser herfra som nye mennesker med håp for framtida. Hele familien blir berørt og får hjelp. Jeg gleder meg hver dag over å få være med på dette!

Det er én kirurg på sykehuset i tillegg til dr. Hery; han er i opplæring på fisteloperasjoner nå og får godkjenning i løpet av året. Man regner med at det i dag er omkring 50 000 tilfeller av fistula på Madagaskar som trenger behandling. Hvert år kommer 2000 nye tilfeller. Salfa opererer omkring 1000 pasienter årlig, mens statens sykehus tar ca. 500.

Ventebenken er som regel full

Noe nytt i hjertet

Kristent sykehus, snakker Hery om. Hva er det for noe? Og hvordan kan pasientene merke noe til det?

Dette engasjerer Hery. Han forteller om den vekten de legger på å vise alle pasienter omsorg, respekt og varme uansett bakgrunn, tro og samfunnsstatus. Jesus er det store forbildet.

–Og så ser alle den store plakaten over inngangen som sier at ‘Vi pleier, Jesus helbreder’. Det snakker vi ofte om på de daglige andaktene som også noen av pasientene kommer på. Så har vi en sykehusprest her. Han besøker alle pasientene jevnlig og snakker med dem; han gjør en fantastisk jobb. Ikke sjelden er det noen som tar imot kristen tro mens de er her på sykehuset. Om det er fordi de har blitt friske, eller fordi de har møtt Guds ord og Jesus her, vet vi jo ikke. Men uansett, er ikke det stort? Hery ser fornøyd på oss.

–Og tenk på det: alle de som kommer fornøyd og glade tilbake til landsbyen etter et opphold her på Betela, frie for fistula eller en annen vond og plagsom sykdom. Og i tillegg: med noe nytt i hjertet de veldig gjerne vil dele med de andre i landsbyen. Som plutselig må begynne å tenke annerledes både om sykehus, sykdommer – og tro.

Hery legger armene i kors og ser på oss, smiler. –Kan det bli bedre?

Nåla i veggen

Tekst og foto: Rolf Ekenes; innledning: Sonja Küspert, sonjak@nms.no

30.05.2025

Der det er vilje, er det vei. Dette kommer fram i følgende, noe forkortete historie av Rolf Ekenes, der han skriver om byggingen av en kirke med egne ressurser. Bevis på at «Use Your Talents» kan lykkes med nok entusiasme og iver. Artikkelen er hentet fra boka med samme tittel som snart er i handelen.

Det er bydelen Antanambaos uten tvil mest iøynefallende bygning. Ruvende, en underlig arkitektonisk utforming, noen vil si lite pen. Så betalte de heller ikke arkitekten en eneste ariary for plantegningene; det ville ellers kostet en liten formue. Om kirken er slående vakker, blir det garantert ikke noen enighet om uansett og noensinne. Kirkefolket her elsker nykirken sin – slik de også elsket 'lageret' som de kalte det gamle kirkeskuret i nykirkens bakgård, der det hele begynte.

Kirken ruver godt i bydelen.

–Det er i hvert fall ikke mange som har en kirke maken til denne, smiler Andriamanalina Naly. Han er prest i kirken vi snakker om, Ziona Antanambao, nord i byen Antsirabe. At det knapt finnes maken, har han antakelig rett i. Og vil sikkert ha for all framtid. Han står og ser opp på den lokale skyskraperen. Som for lengst har fått tilnavnet katedralen. Og sikkert også noen mindre flatterende økenavn. Når tomte de har til disposisjon er så liten, må de bygge i høyden. Uansett er bygget vi står og ser på, blitt foreløpig endestasjon for en nesten eventyrlig kirkehistorie.

Trangt om saligheten

–Vi var 10–15 stykker som begynte å samle oss til bønn i lageret til dada Jaona en gang i september 1998, forteller madame Fleur, en liten, vever dameskikkelse med et ansikt fylt av rynker, de fleste av dem smilerynker som stadig er i bruk. Jeg sitter sammen med henne, pastora Naly og noen til i et av de mange rommene i nykirken og snakker om den utrolige historien bak byggverket. Fleur var med i kirkekomiteen og har vært tett på byggingen hele tiden. I tillegg er hun en av lederne for vekkellesbevegelsens avdeling i Zionakirken.

–Vi fortsatte å be hver kveld i årene som fulgte, fortsetter hun. –Vi ba Gud om en ny kirke, fordi lagerkirken var blitt altfor liten på bare noen få år.

Her i bakgården lå lagerkirken.

Kirke for rikfolk og rakafanter

Men å ønske seg ny kirke med plass til forhåpentlig hundrevis av både rikfolk og rakafanter midt i en stor drabantby? Da trenger du penger, masse penger. For blant annet å få deg en egnet tomt. For ikke å snakke om penger til å tegne, planlegge og bygge et ganske så stort bygg, i et land hvor byggekostnadene nesten stiger brattere enn befolkningsøkningen.

–De hadde jo ikke tomt engang, sier Naly, som ikke var i lagerkirken den gang, men kjenner historien godt. –Nei, det var jo det vi blant annet ba om, skyter Fleur inn. –Også dada Jaona, som var med i bønnegruppa og ba like mye som oss andre om at menigheten måtte finne en egnet tomt for en ny kirke. Og penger til å kjøpe den.

Og kort fortalt skjer altså det at dada Jaona, selveste katekisten i menigheten, som leder kirkearbeidet i mangel av prest eller ved prestens fravær, satt og ba på bønnesamlingene om noe han selv satt med i fanget, uten egentlig å se det. På tobyen Ambohimahazo ble Jaona utfordret på å stille sin egen tomt i Antanambao, altså der lagerkirken lå, samt nabotomte der kirken står i dag, til disposisjon for en ny kirke.

–Det hadde ikke dada Jaona tenkt på, sier Naly. –For der skulle han bygge et hus for seg og sine til pensjonisttilværelsen. Men så lot det seg av forskjellige grunner ikke gjøre, og planene stoppet opp.

For intet fått – for intet gitt

Men en eiendom av en slik størrelse i en voksende del av en av Madagaskars største byer er et kjempegullkantet papir. Dada Jaona kunne ha solgt tomta til en eiendomsutvikler for en astronomisk pris. Da hadde de hatt en knallsterk startkapital for et nytt kirkebygg et annet sted i Antanambaoområdet.

–Nei, det var ikke aktuelt, fortsetter Fleur. –For tomta skulle kirken få uten en ariary i betaling. De fant sikkert en løsning når det gjaldt pensjonistbolig for dem selv.

–Det morsomme, skyter Naly inn, –er at Jaona ikke har betalt en eneste ariary for den tomta selv.

–I dag er Jaona overlykkelig for at kirken fikk tomta. Han lever jo for denne menigheten, og har gjort det i alle år. –Og familien hans støttet dem hele veien. Sønner gjorde hele tegnearbeidet for kirken uten å ta noe for det.

Bønner – og bidrag

Men derfra og til en fiks ferdig kirke, for en fattig menighet som nesten ikke eier nåla i veggen i utgangspunktet, hvordan skjer det? Ingen rike onkler verken i Antsirabe eller Amerika, ingen utenlandske misjoner eller organisasjoner klar med åpen pengebok. Da er det ingen andre veier til målet enn den som gjelder for alle menigheter, både på Madagaskar og ellers: Bruke den lille nåla i veggen de fleste likevel har, om aldri så fattige. Ressursene som er der allerede, som de selv har i sin midte, men som må hentes, bes, letes, samtales og forkynnes fram.

Historien om Ziona-underet handler ikke bare om utholdenhet i takk og bønn, det handler også om en utrolig offervilje, giverglede, arbeidslyst og utholdenhet blant kirkefolket i Ziona i innsamlingen til det nye kirkebygget. For så snart det ble klart at de hadde kirketomt, startet en veritabel storm av kollekter, auksjoner, konserter, kakesalg, lotterier, turer og alle slags arrangementer.

Snart var det samlet inn så mye penger at grunnsteinen til den nye kirken kunne legges ned og grunnmuren påbegynnes. Naly skyter inn at det skjedde i 2003 – fem år etter at kveldsbønnesamlingene startet. I september 2018, tyve år etter, ble den nye kirken i Ziona Antanambao menighet innviet.

–De som var pessimistiske, hadde regnet ut at med det innsamlingsnivået vi pleide ha i Ziona, ville det ta 57 år før vi hadde nok til ny kirke. Det tok 15 år fra vi la grunnmuren til kirken ble innviet, smiler presten. –Og alt av penger vi trengte til byggingen, kommer fra menigheten. Enkelte store gaver har det vært, men det aller meste er vanlige bidrag fra kirkefolket her gjennom alle disse årene.

Fra lagerskur til katedral

De startet i lagerskuret og endte i en katedral. De startet med 10–15 som samlet seg i bønn, og noen titalls som kom til gudstjenestene. I dag kommer det omkring tusen mennesker på de to gudstjeneste på søndag, klokka 7 og klokka 10. Det blir for trangt med bare én gudstjeneste. Og det kommer jevnlig nye hele tiden; bydelen er i sterk vekst.

Dada Jaona til venstre, pastora Naly til høyre.

Sakte, men sikkert

Tekst og foto: Rolf Ekenes; innledning: Sonja Küspert, sonjak@nms.no

06.06.2025

I siste artikkelen av Rolf Ekenes i boka hans «Nåla i veggen» får vi innblikk i nye veier å drive misjonalt arbeid i et land med stor vekst. Her er en litt forkortet utgave.

Radarparet Claudias og Vololona

-Se på Madagaskar, vi er blant de fattigste landene i verden. Det har gått tilbake med oss og fedrejorda helt siden kongedømmet måtte vike plassen på slutten av 1800-tallet. Se på Norge, hvilken velstand de har. De har en konge! Se på England, et av verdens mektigste land, de har konge de også. Og Sverige, eller Danmark, rike og mektige land – de har kongedømme alle sammen. Vi må ta tilbake kongedømmet i vårt fedreland!

Mer opptatt av fedreskikker enn fattige

Dette sier pastora Claudias Fidinantenaina Loubiens, leder for Den gassisk-lutherske kirkes misjonale arbeid. De sterkt royalistiske utsagnene kommer imidlertid ikke på noe vis fra ham. Han siterer bare uttalelser som Ndriana Rabaroelina, lederen for tilhengerne av gjeninnføringen av det gamle, gassiske kongedømmet, har sagt.

-Ja, mye går feil vei på Madagaskar nå. Mange har det veldig vanskelig, og flere steder er det regelrett sult, sier Claudias. -Men en tilbakegang til kongedømmet her i landet vil bare gjøre vondt verre.

Fedretroen et hinder

Jeg spør Claudias hva han ser på som de største hinderne for kristentroens vekst i det gassiske samfunnet i dag. Tidligere har det vært fomban'drazana – fedrekulten – som har vært den store utfordringen. Er det fortsatt fedrenes skikker som stenger for levende kristen tro og liv, eller er det andre og mer moderne typer motstand som møter kristentroen i dag?

Svaret fra kristenlederen levner ingen tvil: -Fedretroen er fortsatt det store hinder for kristen tro hos gasserne, slik jeg opplever det. Ikke minst der fedrekulten blandes med kristentroen.

Nye veier og verktøy i evangeliseringen

FLM – Den gassisk-lutherske kirken – har de senere tiårene løftet høyt fokuset på å evangelisere, formidle det kristne budskap lenger ut, og nå de utallige her på øya som ennå ikke kjenner Jesus og den kristne troen. Et eget evangeliseringsdepartement – Tafika Masina Maharitra eller TMM – har hatt hovedansvaret for dette i flere tiår. Tradisjonell forkynnelse og vitnesbyrd, spesielt gjennom prester og evangelister, har vært hovedverktøyene i dette arbeidet. Den gassisk-lutherske kirkens vekst er formidabel. Men befolkningsveksten er også enorm, som beskrevet annet sted i boka. Kirkeveksten holder ikke tritt med folkeveksten. Derfor har FLM sagt de må finne nye veier og verktøy i evangeliseringen for om mulig å holde følge med den sterke økningen i folketallet. Har de fått til det?

-Ja, det mener jeg, sier Claudias. -Vi har særlig to måter å arbeide på nå som ikke var vanlig tidligere, og som har gitt store frukter. Han forteller om rodobe, er slags storaksjon hvor de fleste som er med, er innviede hyrder. De reiser i en gruppe på 10–20 til en landsby som har få kristne, etter å ha fått tillatelse til å komme til byen og forkynne evangeliet der. Vel ankommet deler gruppen seg opp i mindre grupper på tre–fire stykker. De går fra hus til hus, eller like gjerne fra hytte til hytte, banker på og ber om å få komme inn og fortelle om Jesus. Etter vanlig gassisk høflighet får de komme inn, og forteller husfolket om hva som bringer dem på døra. De ber, forkynner, forteller og synger. Deretter inviterer de til møte på torvet dagen etter eller om to–tre dager, før de ber om Guds velsignelse over huset og store og små som bor der. Deretter videre til neste hus.

-På denne måten når vi over mange hus på kort tid. Og folk kommer til møtene etter å ha fått besøk. Det skjer ikke så mye annet i byen og hverdagen, så dette vil de ha med seg. Da får de høre Guds ord og kommer til tro – mange! utbryter Claudias og smiler. De holder gjerne på en ukes tid med en slik rodobe.

En-til-en-metoden

Claudias hevder at disse storaksjonene er en viktig grunn til at FLM har vokst så mye de senere årene. Claudias har et tilsyns ansvar spesielt for bibelskolene. Der underviser han og teamet hans også i en annen evangeliseringsmåte av litt nyere dato.

-Vi utfordrer prestene og katekistene til følgende oppgave for de kristne i menighetene: Hver enkelt kristen spør om å få dele sin tro med én enkelt de kjenner som ikke er kristen. Alle kjenner en ikke-kristen. Dette gjør de gjennom et år. Da er sjansen stor for at den andre selv er blitt kristen. Hvis en menighet på 50 kristne gjør dette i ett år, er de 100 når året er omme. Fortsetter de slik, både de tidligere og de nyere kristne, og dobler seg årlig, er de 1600 kristne etter fem år, smiler Claudias.

Og forteller at selv om de ikke har sett en så formidabel økning i noen menighet til nå, har metoden og tenkemåten gitt store resultater mange steder. Og samtidig skapt begeistring særlig hos yngre prester og studenter ved preste- og bibelskolene. En-til-en-metoden er nok mer ungdommenes metode enn rodobe, mener han.

Sakte, men sikkert

Hva bekymrer og hva gleder denne kirkelederen mest i hans daglige arbeid i en kirke med formidabel kirkevekst – og ditto voksesmerter? Pastora Claudias tenker seg litt om.

-Vi lever i en moderne tid, sier han og fikler med mobilen sin. -Vi har all slags teknologi og redskaper. Vi har strøm – og vi har lys mange steder nå; det er gledelig. Likevel er det så mye mørke åndelig sett. Det bekymrer meg veldig at mørket også vokser, ikke bare det lyset vi får bringe. Hva kan vi gjøre med det, pastora? Han ser på meg.

-Men så må jeg jo glede meg over alt det som skjer der Gud får komme inn og fylle menneskers tanker og hjerter med noe nytt. Skape forandring, skape tro. Sakte, men sikkert. Mye senere enn jeg liker. Han smiler.

-Men – når det er fra Gud, så er det jo verdt å vente på.

*Godt håp for fram-
tida i familien
Loubiens*

Diakonalt arbeid i Antsirabe

Tekst og foto: Sonja Küspert, sonjak@nms.no; foto av kvinnene: SDL

23.06.2026

Det diakonale senteret i Antsirabe tar seg av de svakeste og mest sårbare i samfunnet. Mange mennesker kan få hjelp og en lysere fremtid gjennom dette programmet.

Programmet med navnet SPAM har tre underprosjekter: Akany Fanomezantsoa, SDL og barnehjemmet Akanisoa.

Akany Fanomezantsoa har tre forskjellige aktiviteter: det deles ut mat til eldre og svært fattige mennesker, barn får gratis førskoleundervisning og blir senere støttet for å kunne gå på skolen, og jenter mellom 15 – 18 år får opplæring i søm, håndarbeid, matlaging og baking gjennom «Atelier Agnes» slik at de kan finne seg en jobb etterpå.

Rozinah

Rozinah er ei av jentene som ble undervist på «Atelier Agnes». Hun utdannet seg til konditor og ble uteksaminert med fagbrev. Deretter fant hun seg jobb som assisterende konditor og er glad for å kunne være med i et team av spesialister, hvor hun kan forbedre ferdighetene sine. Med inntekten kan hun også hjelpe familien sin. Rozinah er svært takknemlig til både teamet ved «Atelier Agnes», for den støtten og kjærligheten hun fikk der, og til NMS som med sin støtte gjør det mulig at denne virksomheten kan fortsette og at flere jenter får en mulighet til utdanning og jobb.

Rozinah på kjøkkenet.

Florence

Hvert år får unge voksne mellom 18 og 34 år, helst alenemødre, opplæring gjennom det diakonale arbeidet SDL til å finne en fast stilling eller åpne sin egen lille bedrift, noe som kan gi dem en stabil inntekt for å dekke behovene sine. Mens de får undervisning, blir det tatt vare på barna deres i senterets barnehage.

Florence er en av dem som fikk forandret livet sitt til det bedre. Hun er alenemor til tre barn. Mannen hennes forlot henne for fem år siden. Derfor bor hun nå igjen hos moren sin. Uten hennes støtte ville Florence ikke være i stand til å forsørge seg selv og barna sine. I november 2024 kontaktet hun SDL, og fikk moralsk og økonomisk støtte. Hun åpnet en enkel matbutikk og klarer nå dagliglivet og kan samtidig spare litt penger for å bli uavhengig av moren sin.

Akanisao

Barnehjemmet Akanisao, som ble grunnlagt i 1988 av norske misjonærer, gir 20 barn og unge mennesker trygghet, omsorg og kjærlighet. Noen av dem som kom til dette hjemmet for mange år siden som små barn, jobber der nå som ansatte. For øyeblikket har det eldste barnet som er på Akanisao avsluttet sin utdanning og har fått en praksisplass; han håper å få fast ansettelse som konstruktør. To andre ungdommer tar artium i år og vil studere, og tre avslutter ungdomskolen og vil fortsette på videregående skole.

Akanisao driver også skole med 7 klassetrinn: to førskoleklasser og barneskole 1. til 5. klasse. Dette gir senteret inntekter. I tillegg har skolen en grønnsakshage, 240 verpehøns, to kyr og en kalv. Men til tross for iherdig innsats, klarer barnehjemmet seg ikke økonomisk og trenger fortsatt ekstern støtte. Dessverre er det lite hjelp å få fra kirken og ingen hjelp i det hele tatt fra staten. Etter nesten 40 år er også NMS nødt til å fase ut støtten til Akanisao i 2026, bl.a. for å gi mulighet til annet diakonalt arbeid som det psykososiale senteret på Mangarano. I tillegg er drift av barnehjem ikke prioritert i NMS' langtidsstrategi. Derfor ble det kommunisert i flere år at NMS ikke vil kunne støtte barnehjemmet i en ny periode. Håpet er at Akanisao vil klare seg uten støtte fra NMS.

Inntektsbringende aktiviteter til SDL

For å skaffe litt ekstra inntekter til det diakonale senteret i Antsirabe startet SDL med to pilot aktiviteter: en gris blir dratt opp, og ved senteret er det 10 verpehøns. Hvis aktivitetene skulle vise seg som effektive, skal de intensiveres de neste årene.

Grisen har vokst mye de første ukene.

Florence utenfor huset sitt.